

Ekim 2020

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Başekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

İlker Şahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

İrem Turan
Uzman Yardımcısı
irem.turan@isbank.com.tr

İlkim Bengisu Tuncer
Uzman Yardımcısı
bengisu.tuncer@isbank.com.tr

Ahmet Berat Ocak
Uzman Yardımcısı
berat.ocak@isbank.com.tr

Küresel Ekonomi

Uluslararası kuruluşlar 2020 yılında küresel ekonomik aktivitedeki daralmanın beklediklerinden daha hafif gerçekleşebileceği öngörüsüyle tahminlerinde revizyona gidiyor. OECD 2020 yılı daralma tahminini %6'dan %4,5'e, Fitch de %4,6'dan %4,4'e indirdi.

Öte yandan, dünya genelinde koronavirüs vaka sayılarındaki artış sürüyor. Güney Amerika ülkeleri ile Hindistan'da salgının olumsuz seyri dikkat çekerken, pek çok ülkede salgında ikinci dalganın başladığına işaret eden gelişmeler kısıtlayıcı önlemlerin yeniden gündeme gelmesine neden oluyor.

Gelişmiş ülke merkez bankaları Eylül ayı toplantılarında faiz oranlarını ve varlık alım programlarını değiştirmeden, destekleyici yöndeki politikaların sürdürüleceğine işaret ettiler.

ABD'de Kasım ayında yapılacak Başkanlık seçimi gündemde öne çıkıyor. Ayrıca, koronavirüsle mücadele kapsamında hazırlanan yeni destek paketine ilişkin gelişmeler de yakından izleniyor.

İkinci çeyreği rekor küçülmeye tamamlayan ABD ekonomisinde üçüncü çeyrekteki kademeli toparlanma dikkat çekti. Ancak, üretim tarafından gelen olumlu verilere karşın istihdam piyasasındaki zayıflık sürüyor.

Sene sonunda gerçekleşecek olan Brexit öncesinde AB ile İngiltere ticari ilişkilerin geleceği ve Kuzey İrlanda konusunda henüz uzlaşmaya varabilmiş değil. Söz konusu durum anlaşmasız Brexit ihtimalinin yeniden yükselmesine yol açıyor.

Euro Alanı'nda ekonomik aktivite dünyanın geri kalanına kıyasla daha zayıf bir toparlanma sergiliyor. Söz konusu zayıflığın etkisiyle Bölgede tüketici fiyatlarındaki yıllık gerileme Eylül'de -%0,3 oldu.

Eylül ayında ABD dolarındaki güçlenmeye bağlı olarak altın fiyatları gerilerken, petrol fiyatları da makroekonomik görünümdeki zayıflığın yanı sıra üretim kısıntılarına uyulmaması nedeniyle baskı altında kaldı.

Türkiye Ekonomisi

Eylül ayında imalat PMI Ağustos'a göre 1,5 puan gerileyerek 52,8 seviyesine inmesine karşın sektördeki büyümenin dört aydır devam ettiğine işaret etti.

Takvim etkisinden arındırılmış verilere göre sanayi üretimi Temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre %4,4 arttı. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre sanayi üretimindeki aylık artış %8,4 düzeyinde gerçekleşti.

Cari denge Temmuz ayında taşımacılık ve turizm gelirlerindeki azalışa bağlı olarak 1,8 milyar USD açık verdi. 12 aylık kümülatif verilere göre cari açık Temmuz'da 14,9 milyar USD ile Aralık 2018'den bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşti.

Merkezi yönetim bütçesi, ertelenmiş talebin devreye girmesiyle ekonomik aktivitede gözlenen toparlanmanın yanı sıra salgın sürecinde ötelenen vergilerin tahsilatının bütçe gelirlerini desteklemesinin etkisiyle Ağustos'ta 28,2 milyar TL ile Ocak ayından bu yana ilk kez fazla verdi.

Eylül ayında TÜFE aylık bazda %0,97 yükselirken, Temmuz'dan bu yana yatay seyrini sürdüren yıllık TÜFE enflasyonu %11,75 oldu. Bu dönemde yurt içi ÜFE artışı aylık %2,65 düzeyinde gerçekleşirken, yıllık %14,33 ile Temmuz 2019'dan bu yana en yüksek düzeyine çıktı.

TCMB politika faizini 200 baz puan artırarak %8,25'ten %10,25'e yükseltirken, BDDK normalleşme adımları kapsamında çeşitli düzenlemelere gitti.

2021-2023 dönemini kapsayan Yeni Ekonomi Programı açıklandı.

Küresel Ekonomi	2
Türkiye Ekonomisi	4
Finansal Piyasalar ve TCMB	9
Bankacılık Sektörü	10
Genel Değerlendirme	11
Grafikler	12
Özet Tablolar	14

Kovid-19 kaynaklı ölümler 1 milyonu aştı.

Koronavirüs salgını nedeniyle dünya genelinde hayatını kaybedenlerin sayısı 1 milyonu aştı. AB ekonomilerinin pek çoğunda yeni vaka sayıları Ağustos ayından bu yana artmaya devam ederken, vaka sayısındaki yükselişin hız kesmediği ABD virüsün en fazla ölüme sebep olduğu ülke olmayı sürdürüyor. Brezilya ve Hindistan gibi kalabalık nüfusa sahip gelişmekte olan ülkelerin salgını kontrol altına almaktan oldukça uzak olmaları da hastalığın seyrine ilişkin endişeleri pekiştiriyor. Bu durum ülkelerin sosyal hayatı kısıtlayıcı önlemleri kademeli biçimde yeniden devreye almalarına neden olurken iktisadi görünüme dair riskleri gündeme getiriyor. Öte yandan, salgının neden olduğu tahribatı gidermeye çalışan başlıca ekonomilerden gelen veriler toparlanmanın tedricen de olsa sürdüğüne işaret ediyor.

Küresel ekonomik beklentilerde iyileşme...

OECD Eylül ayında yayımlanan Ara Dönem Ekonomik Değerlendirme Raporunda, küresel iktisadi faaliyetin Haziran ayı tahminlerine kıyasla daha hızlı toparlandığına dikkat çekti. Kuruluş, küresel ekonomik aktivite için 2020 yılı daralma tahminini %6'dan %4,5'e revize etti. 2021 yılı küresel büyüme tahminini de %5,2'den %5'e düşürdü. Raporda, son dönemde salgından en fazla etkilenen ülkeler arasında olan Hindistan, Meksika, Arjantin ve Güney Afrika ekonomileri için 2020 yılı GSYH tahminlerinde aşağı yönlü revizyonlar yapılırken, ABD, Avrupa ve Çin ekonomilerine yönelik beklentilerin iyileştiği görüldü. OECD Türkiye ekonomisi için 2020 daralma tahminini %4,8'den %2,9'a, 2021 büyüme tahminini de %4,3'ten %3,9'a revize etti.

OECD Eylül Tahminleri

	Reel Büyüme (%)		Fark* (% puan)	
	2020	2021	2020	2021
Dünya	-4,5	5,0	1,5	-0,2
ABD	-3,8	4,0	3,5	-0,1
Euro Alanı	-7,9	5,1	1,2	-1,4
Almanya	-5,4	4,6	1,2	-1,2
Japonya	-5,8	1,5	0,2	-0,6
İngiltere	-10,1	7,6	1,4	-1,4
Çin	1,8	8,0	4,4	1,2
Hindistan	-10,2	10,7	-6,5	2,8
Brezilya	-6,5	3,6	0,9	-0,6
Türkiye	-2,9	3,9	1,9	-0,4

(*) Haziran tahminlerinden fark

Küresel ekonomik aktiviteye ilişkin tahminlerini olumlu yönde revize eden bir diğer kuruluş Fitch oldu. Eylül ayı Küresel Ekonomik Görünüm raporunu yayımlayan Kuruluş 2020 yılı için küresel GSYH daralma tahminini %4,6'dan %4,4'e indirirken, gelecek yıla ilişkin büyüme tahminini %4,9'dan %5,2'ye yükseltti. ABD ile Çin ekonomilerinin Haziran ayındaki tahminlere kıyasla daha olumlu bir performans sergilediğine işaret ederek bu ülkelere yönelik 2020 yılı beklentilerini iyileştiren Fitch, Euro Alanı ve İngiltere'nin Haziran ayındaki öngörülere kıyasla daha sert daralmasını bekliyor.

Başlıca merkez bankaları Eylül ayında faiz oranlarını değiştirmediler.

Virüs salgını nedeniyle yılın ilk çeyreğinden bu yana ekonomiye yoğun biçimde destek sağlayan başlıca merkez bankaları Eylül ayında gerçekleştirdikleri toplantılarda mevcut politikalarında bir değişikliğe gitmedi. ABD Merkez Bankası (Fed), 16 Eylül'de sona eren toplantısında faiz oranları ile varlık alım programını değiştirmeyen, Fed Başkanı Powell daha önce duyurduğu ortalama enflasyon hedeflemesi kapsamında, enflasyonun hedeflenen %2'lik seviyeyi bir süre "ılımlı düzeyde" aşana kadar faiz oranlarının mevcut seviyede tutulmaya devam edileceğini açıkladı. Toplantı ertesinde yayımlanan projeksiyonlara göre Fed üyeleri faizlerin 2023 sonuna kadar mevcut seviyelerde kalacağını öngörüyor.

Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) mevcut para politikasını değiştirmedikleri Eylül ayı toplantısının ardından konuşan ECB Başkanı Lagarde, değerli euronun enflasyon üzerindeki olumsuz etkisini dikkatli bir şekilde değerlendirdiklerini söyledi. Öte yandan, Lagarde'in Eylül ayı sonunda enflasyonun geçici olarak hedeflenen seviyenin üzerine çıkmasına müsaade eden Fed tarzı bir stratejinin incelemeye değer olacağına yönelik yaptığı açıklama, ECB'nin %2'ye yakınsayan enflasyon hedefini değiştirebileceğine ilişkin güçlü bir sinyal olarak algılandı. İngiltere ve Japonya merkez bankaları da Eylül ayında yaptıkları toplantılarda para politikalarında bir değişiklik yapmadı.

ABD'de seçim gündemi ön planda...

ABD'de 3 Kasım'da gerçekleştirilecek seçimler ülke ekonomisi açısından belirsizlik unsuru oluşturmaya devam ediyor. Ülkede belirsizliğin henüz giderilmediği bir diğer konu da koronavirüsle mücadele kapsamında hazırlanan yeni destek paketinin büyüklüğü oldu. Başkan Trump'ın 1,5 trilyon USD'ye kadar onay vereceğini söylediği destek paketi için Demokratlar 2,2 trilyon USD büyüklüğünde bir paket hazırladı. 1 Ekim'de Temsilciler Meclisi'nde onaylanan söz konusu paket Senato'da görüşülecek. ABD Başkanı Trump'ın 1 Ekim'de Covid-19 testinin pozitif çıktığının açıklanması da belirsizlikleri artırıyor.

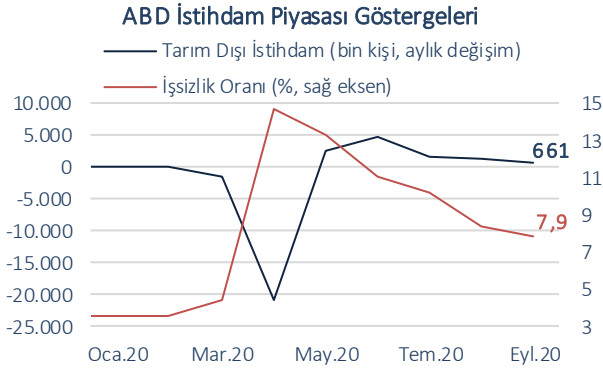
ABD'de açıklanan veriler...

Ekonominin ikinci çeyrekte yıllıklandırılmış bazda %31,4 ile verilerin kaydedilmeye başlandığı 1947 yılından bu yana en hızlı daralmasını kaydettiği ABD'de üçüncü çeyreğe ilişkin veriler kademeli bir toparlanmaya işaret etti. Ülkede düşük faiz oranlarının etkisiyle ikinci el konut satışları Ağustos'ta 6 milyon adet ile Aralık 2006'dan bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Aynı dönemde yeni konut satışları da düşüş beklentilerinin aksine aylık bazda %4,8, yıllık bazda %43,2 oranında yükseldi. Ülkede sanayi üretimi Ağustos'ta bir önceki aya göre %0,4 genişlerken, perakende satışlar aynı dönemde %0,6 arttı. Eylül ayına ilişkin imalat ve hizmetler sektörlerine ait PMI verileri de

Küresel Ekonomi

sırasıyla 53,2 ve 54,6 düzeylerinde gerçekleşerek sektörlerde büyümenin devam ettiğine işaret etti.

ABD'de istihdam piyasasındaki toparlanma Eylül ayında hız kaybetmekle birlikte sürdü. Ülkede tarımdışı istihdam Eylül ayında 661 bin kişi ile beklentilerin altında genişlerken, önceki aylara ait istihdam rakamları toplamda 145 bin kişi yukarı yönlü revize edildi. Ağustos'a kıyasla 0,5 puan azalan işsizlik oranı Eylül ayında %7,9 düzeyinde gerçekleşti. İşsizlik oranındaki düşüşte iş arayan işsiz sayısının Ağustos'a kıyasla 1 milyon kişi gerilemesi de önemli rol oynadı. Nitekim Eylül'de işgücüne katılım oranı 0,4 puan düşüşle %61,4 oldu.

AB ile İngiltere arasında anlaşma belirsizliği...

AB ile İngiltere arasında varılan anlaşma gereği sene sonunda tamamlanacak olan Brexit sürecinde aylık sonrası ilişkilerin nasıl yürütüleceğine ilişkin henüz bir uzlaşmaya varılmış değil. Taraflar arasında başta ticari ilişkilerin geleceği ve Kuzey İrlanda konusu olmak üzere pek çok konuda ayrışma yaşanıyor. Eylül ayının son günlerinde İngiltere Parlamentosu'nun taraflar arasında imzalanan Brexit anlaşmasının bazı maddelerini ihlal edecek şekilde İç Piyasalar Yasa Tasarısı'nı onaylamasının ardından AB yetkilileri anlaşmanın ihlal edildiği gerekçesiyle yasal süreç başlatma kararı aldı. Söz konusu yasa daha önce Brexit Anlaşması ile gümrük birliğinde kalmasına karar verilen Kuzey İrlanda üzerinde İngiliz bakanlara ticari yetki tanıdığı için eleştiriliyor. Yılsonuna dek nihai bir anlaşmaya varılmazsa İngiltere AB'den anlaşmasız ayrılacak ve iki taraf arasındaki ticari ilişkiler DTÖ kurallarına göre yürütülecek. GBP/EUR paritesi söz konusu gelişmelerin etkisiyle Ağustos sonundaki 1,12 düzeyinden Eylül sonunda 1,10 seviyesine geriledi.

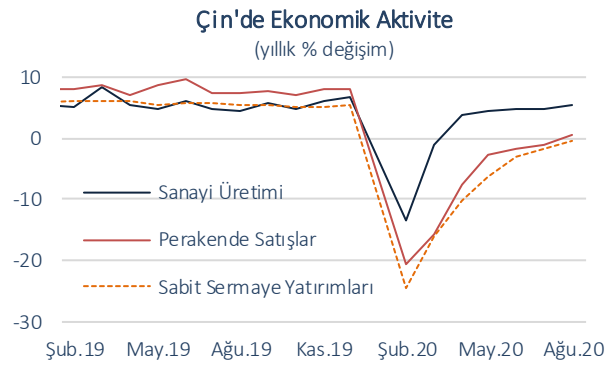
Euro Alanı'nda zayıflık sürüyor.

Yılın ikinci çeyreğinde %11,8 daralan Euro Alanı'nda üçüncü çeyrekte ekonomik aktivitede kısmi toparlanma gözlenmekle birlikte zayıflık sürüyor. Bölgede 2018'den bu yana daralan sanayi üretimi Temmuz ayında yıllık bazda %7,7 oranında gerilerken bir önceki aya kıyasla % 4,1 oranında genişledi. İşsizlik oranı ise Temmuz'a kıyasla 0,1 puan artarak Ağustos ayında %8,1 düzeyinde gerçekleşti. Zayıf talep koşulları ile enerji fiyatlarındaki

düşüklüğün etkisiyle Ağustos ayında negatif alana inen yıllık enflasyon Eylül'de -%0,3 ile Ocak 2015'ten bu yana en düşük seviyesine geriledi. Vaka sayılarındaki yükselişe bağlı olarak sosyal mesafe tedbirlerindeki artışla hizmetler PMI verisi 48,0 düzeyine gerileyerek sektörde daralma sinyali verdi.

Çin'de toparlanma devam ediyor.

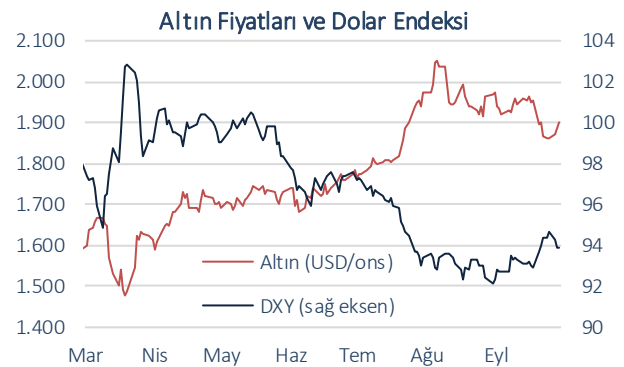
Virüsün olumsuz makroekonomik etkilerini diğer ülkelere kıyasla daha hızlı atlatan Çin yılın üçüncü çeyreğinde toparlanmaya devam ediyor. Ağustos ayında ülkede sanayi üretimi genişlemeye devam ederken, perakende satışlar yıllık bazda %0,5 ile sınırlı düzeyde de olsa bu yıl ilk defa artış kaydetti. Aynı dönemde yatırım harcamaları ise %0,3 oranında gerilemesine karşın daralmanın ivme kaybetmeye devam ettiğine işaret etti.

Altın fiyatları geriledi.

Mart ayından bu yana salgın endişelerinin güvenli yatırım araçlarına yönelime neden olmasına bağlı olarak yükseliş kaydeden altın fiyatları, Eylül ayının ilk yarısında yatay seyretti. Altının ons fiyatı izleyen günlerde dolardaki değerlenmeye bağlı olarak hızlı biçimde geriledi. Altın fiyatları ayın son günlerinde ay içindeki kayıplarının bir kısmını telafi etse de Eylül ayı genelinde %4,3 gerileyerek 30 Eylül'de 1.886 USD/ons oldu.

Makroekonomik beklentilerdeki zayıflığın yanı sıra OPEC+ toplantısında ülkelerin kesinti kotalarına uymadığının ifade edilmesi ile stokların yüksek seyri petrol fiyatlarının Eylül ayında baskı altında kalmasına neden oldu. Aylık bazda %11,2 gerileyen Brent türü petrolün varil fiyatı 30 Eylül'de 40,3 USD oldu.

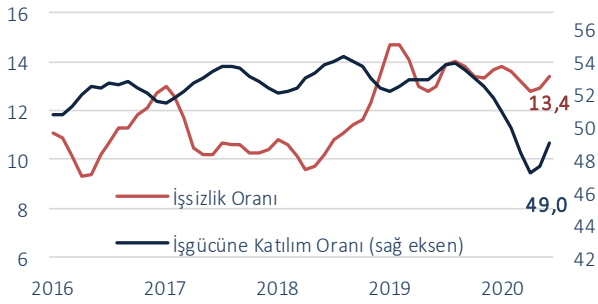

Kaynak: Datastream

Türkiye Ekonomisi - Arz ve Talep Göstergeleri

İşsizlik oranı Haziran ayında %13,4 oldu.

TÜİK tarafından yayımlanan verilere göre, işsizlik oranı Haziran döneminde yıllık bazda 0,4 puan artarak %13,4 oldu. Bu dönemde işgücüne katılım oranı 4,3 puan düşüşle %49'a geriledi. Toplam istihdam yıllık bazda 2 milyon kişi azaldı. Bu gelişimde hizmetler sektöründeki 1,3 milyon kişilik istihdam azalışı belirleyici oldu. Aynı dönemde istihdam sanayi sektöründe 319 bin kişi, tarım sektöründe 274 bin kişi, inşaat sektöründe 91 bin kişi azaldı. Haziran döneminde mevsimlik çalışanlar ile çalışmaya hazır olduğu halde son 4 haftadır iş başvurusu yapmadığı için işgücünde yer almayanların işgücüne dâhil edilmesi ile hesaplanan "geniş tanımlı işsizlik oranı" %24,9 düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı yıllık bazda 1,3 puanlık artışla %26,1'e çıkarken, istihdam oranı 6 puan gerileyerek %28,2 oldu.

İşgücü Piyasaları (%)**Sanayi üretimi Temmuz'da yıllık bazda %4,4 arttı.**

Takvim etkisinden arındırılmış verilere göre sanayi üretimi Temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre %4,4 arttı. Bu dönemde üretim madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %4,9 gerilerken, imalat sanayii sektörü ile elektrik üretimi ve dağıtım sektöründe sırasıyla %5,1 ve %1,4 yükseldi. Salgın döneminde ertelenmiş olan talebin devreye girmesinin etkisiyle Temmuz'da dayanıklı tüketim mallarının üretiminde gözlenen yıllık %19,2'lik hızlı artış dikkat çekti. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre sanayi üretimindeki aylık artış Temmuz'da Mayıs ve Haziran'a göre ivme kaybederek %8,4 düzeyinde gerçekleşti.

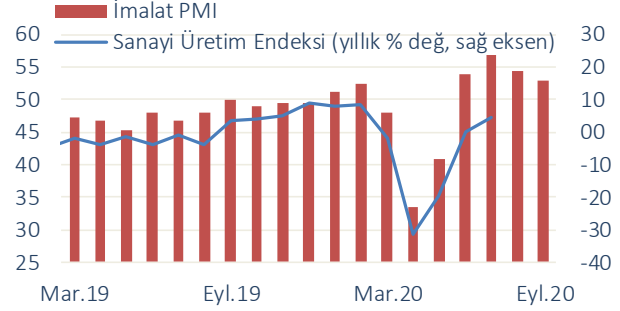
İmalat PMI Eylül ayında 52,8'e geriledi.

İmalat PMI verisi Eylül ayında Ağustos'a göre 1,5 puan gerileyerek 52,8 seviyesine inmesine karşın sektördeki büyümenin dört aydır devam ettiğine işaret etti. Endeksin alt kalemleri incelendiğinde, üretim ve yeni siparişler kaynaklı yeni işe alımlardaki artışın Şubat 2018'den bu yana en yüksek düzeyde gerçekleştiği gözlemlendi. Öte yandan, TL'deki değer kaybı nedeniyle girdi maliyetleri enflasyonu Ekim 2018'den bu yana en yüksek seviyede gerçekleşirken, nihai ürün fiyatları da son iki yılın en hızlı artışını kaydetti.

Güven endeksleri...

TÜİK tüketici güven endeksinin hesaplama yönteminde Avrupa Komisyonu Ekonomik ve Finansal İşler Genel Müdürlüğü'nün tavsiyeleri doğrultusunda, endeksin uluslararası karşılaştırılabilirliğinin sağlanması amacıyla revizyona gitti. Buna göre, Eylül ayı itibarıyla tüketici güven endeksi hesaplamalarından 12 aylık dönem için "işsiz sayısı

beklentisi" ve "tasarruf etme ihtimali" alt endeksleri çıkarılırken, endekse "geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde hanenin maddi durumu" ve "gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi" alt endeksleri eklendi. Revize edilmiş yöntemle belirlenen mevsim etkilerinden arındırılmış Tüketici Güven Endeksi Eylül'de bir önceki aya göre %3,2 oranında artarak 82 değerini aldı.

İmalat PMI ve Sanayi Üretim Endeksi

Reel kesim güven endeksi Eylül'de bir önceki aya göre 0,9 puan azalışla 105,3'e gerilemesine karşın 100 eşik değerinin üzerindeki seyrini art arda üç aydır devam ettirdi. Mayıs ayından bu yana artış trendini sürdüren imalat sanayii kapasite kullanım oranı da Eylül'de bir önceki aya göre 1,3 puan artarak %74,6 düzeyinde gerçekleşti. Eylül ayında sektörel bazda güven endekslerine bakıldığında güvenin aylık bazda hizmetler sektöründe %6,4 arttığı, perakende ticaret ve inşaat sektörlerinde sırasıyla %1,5 ve %2,0 azaldığı izlendi.

Konut satışları Ağustos'ta yıllık bazda %54,2 arttı.

Temmuz ayında düşük faiz oranlarının ve ertelenmiş talebin etkisiyle tarihi yüksek seviyelere çıkan konut satışlarındaki artış Ağustos'ta ivme kaybetmekle birlikte devam etti. Konut satışları, Ağustos'ta yıllık bazda %54,2 artarak 170 bin adet seviyesinde gerçekleşti. Bu dönemde toplam satışların %44,6'sını ipotekli satışlar oluşturdu. Yılın ilk 8 aylık döneminde de, konut satışları yıllık bazda %42,6 artarak 1,02 milyon adede ulaştı. Aynı dönemde ipotekli satışlar %263,7 artarak 473 bin adede ulaşırken, diğer satışlar %6,3 azalarak 551 bin adet oldu. Konut fiyat endeksi ise Temmuz'da aylık bazda %1,4, yıllık bazda %25,8 artış kaydetti. Bu dönemde konut fiyatlarındaki yıllık reel artış %12,6 oldu.

Otomotiv üretimi aylık bazda %44,3 oranında arttı.

Ağustos'ta konut satışlarına paralel olarak beyaz eşya satışlarının da arttığı gözlemlendi. Bu dönemde yurt içinde beyaz eşya satışları yıllık bazda %20,9 yükseldi. Sektörün adet bazında ihracatı yıllık bazda %9,3 daralırken, toplam üretimi %11,0 genişledi.

Otomotiv Sanayii Derneği'nin açıkladığı verilere göre, otomotiv üretimi Ağustos ayında yurt içindeki canlı talebin etkisiyle yıllık bazda %44,3 oranında yükseldi. Bu dönemde otomotiv ihracatı ise %21,5 daralarak 42.865 adet oldu. Ocak-Ağustos döneminde otomotiv üretimi geçen yılın aynı dönemine göre %22,7 azalarak 712.098 adet olurken, ihracat %35,1 düşüşle 523.288 adet seviyesinde gerçekleşti.

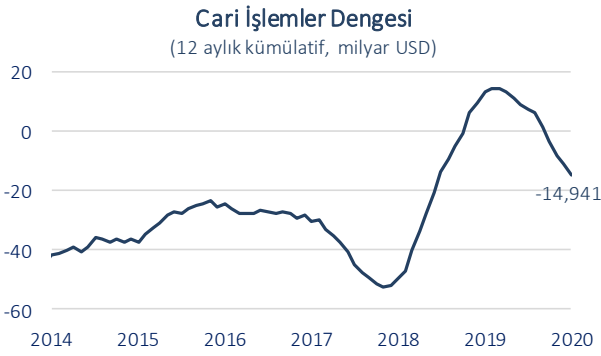
Türkiye Ekonomisi - Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Ağustos'ta dış ticaret açığı hızlı genişledi.

TÜİK verilerine göre Ağustos ayında ihracat hacmi geçen yılın aynı ayına kıyasla %5,7 azalarak 12,5 milyar USD olurken, ithalat %20,4 artarak 18,7 milyar USD düzeyine çıktı. Böylece, dış ticaret açığı yıllık bazda %168 genişleyerek 6,3 milyar USD ile Mayıs 2018'den bu yana en yüksek seviyesinde gerçekleşti. Ocak-Ağustos 2020 döneminde ise ihracat ve ithalat hacminin sırasıyla %12,9 ve %1,2 daraldığı izlendi. Bu dönemde dış ticaret açığı yıllık bazda %70 genişledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2019'daki %85,9 seviyesinden %75,6'ya geriledi.

Cari denge Temmuz'da 1,8 milyar USD açık verdi.

Geçtiğimiz yıl Temmuz ayında 2 milyar USD fazla veren cari denge bu yılın aynı ayında 1,8 milyar USD açık verdi. Bu gelişmede, taşımacılık ve seyahat gelirindeki azalışa bağlı olarak net hizmet gelirlerinin geçen yılın aynı ayına göre 4,6 milyar USD azalması etkili oldu. 12 aylık kümülatif verilere göre cari açık Temmuz'da 14,9 milyar USD ile Aralık 2018'den bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşti.

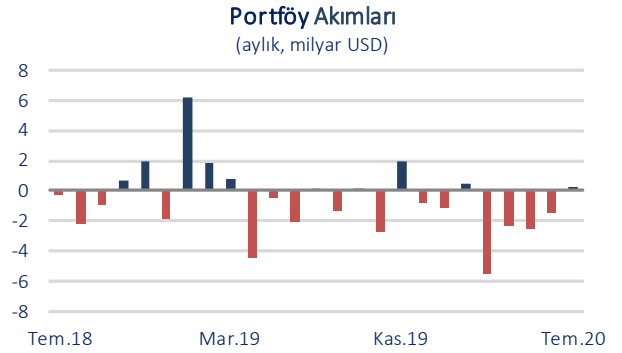
Doğrudan yatırımlar...

Haziran ayında sınırlı sermaye çıkışı (1 milyon USD) yaşanan net doğrudan yatırımlar kaleminde Temmuz ayında 226 milyon USD net sermaye girişi kaydedildi. Bu dönemde sermaye kaleminde gözlenen 831 milyon USD'lik net giriş, Aralık 2018'den bu yana kaydedilen en

yüksek giriş oldu. Bu gelişmede bilgi ve iletişim sektörüne yönelik 631 milyon USD'lik sermaye girişinin etkili olduğu görüldü.

Portföy yatırımlarında net giriş...

Mart ayından bu yana çıkış yaşanan portföy yatırımlarında Temmuz'da 254 milyon USD tutarında giriş kaydedildi. Yurt dışı yerleşikler hisse senedi ve DİBS piyasalarında sırasıyla 467 milyon USD ve 390 milyon USD tutarında net satış gerçekleştirdi. Bu dönemde yurtdışı yerleşiklerin 579 milyon USD'lik banka tahvil alımları portföy yatırımlarındaki girişi destekledi.

Haziran ayında 5,3 milyar USD net çıkışın ardından diğer yatırımlar kaleminde Temmuz ayında 3,2 milyar USD net giriş kaydedildi. Bu dönemde yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 1,2 milyar USD azalırken, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatında 1,2 milyar USD'lik artış gözlemlendi. Temmuz ayında yurt dışından kısa vadeli borçlanmayı tercih eden bankacılık sektörünün uzun vadede borç geri ödeyicisi olduğu ve toplamda 73 milyon USD net borçlanma gerçekleştirdiği görüldü. Bu dönemde diğer sektörler ise yurt dışından sağlanan kredilerde her iki vadede de net geri ödeyici olarak 508 milyon USD geri ödeme gerçekleştirdi. Böylece, Temmuz ayı itibarıyla 12 aylık kümülatif bazda uzun vadeli borç çevirme oranı bankacılık sektöründe %78, diğer sektörlerde %74 oldu.

Türkiye'ye Net Sermaye Girişleri

	12 aylık kümülatif veriler (milyon USD)		Sermaye Girişlerinin Dağılımı (%)	
	Aralık 2019	Temmuz 2020	Aralık 2019	Temmuz 2020
Cari İşlemler Dengesi	8.830	-14.941	58,7	-
Toplam Net Yabancı Sermaye Girişi	4.970	-1.671	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	5.863	4.306	39,0	10,1
-Portföy Yatırımları	-1.246	-15.397	-	-
-Diğer Yatırımlar	319	9.439	2,1	22,1
-Diğer	34	-19	0,2	-
Net Hata ve Noksan	-7.476	-12.431	-	-
Rezervler⁽¹⁾	-6.324	29.043	-	67,9

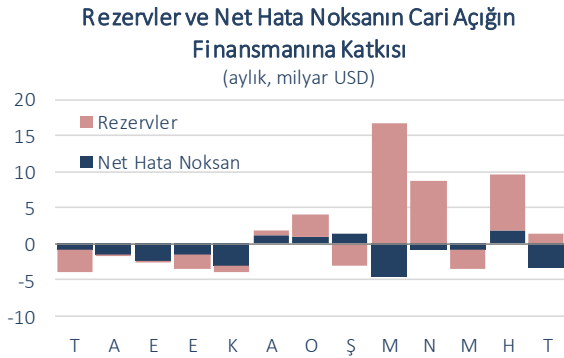
Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Türkiye Ekonomisi - Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Rezerv varlıklar Temmuz'da 1,3 milyar USD azaldı.

Haziran ayında 7,7 milyar USD azalan rezerv varlıklar Temmuz ayında da 1,3 milyar USD geriledi. Böylece, yılın ilk 7 ayında rezerv varlıklardaki azalış 31,4 milyar USD'ye yükseldi. Temmuz ayında net hata ve noksan kaleminde de 3,2 milyar USD tutarında sermaye çıkışı yaşandı.

Beklentiler...

Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan öncü dış ticaret verilerine göre, Eylül ayında ihracat yıllık bazda %4,8 artarak 16,1 milyar USD olurken, ithalat %23,3 ile hızlı yükseliş kaydederek 20,9 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece, bu dönemde dış ticaret açığı %193 genişledi. Pandeminin ihracat ve turizm performansı üzerindeki olumsuz etkileri sürerken, son dönemde altın ithalatının ithalat artışını hızlandırdığı izleniyor. Eylül sonunda açıklanan Yeni Ekonomi Programı tahminlerine göre cari açığın bu yılsonunda 24,4 milyar USD düzeyinde gerçekleşmesi bekleniyor. Böylece geçtiğimiz yılsonunda %1,2 olan cari işlemler hesabının GSYH'ye oranının bu yılsonunda -%3,5 olacağı öngörülüyor.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Temmuz 2020	Ocak - Temmuz 2019	2020	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	-1.817	2.142	-21.629	-	-14.941
Dış Ticaret Dengesi	-1.853	-9.250	-20.116	117,5	-27.513
Hizmetler Dengesi	288	18.054	3.963	-78,0	22.957
Seyahat (net)	328	12.175	3.051	-74,9	16.595
Birincil Gelir Dengesi	-332	-6.943	-5.293	-23,8	-10.895
İkincil Gelir Dengesi	80	281	-183	-	510
Sermaye Hesabı	2	35	-18	-	-19
Finans Hesabı	-4.996	2.022	-26.757	-	-27.391
Doğrudan Yatırımlar (net)	-226	-3.711	-2.154	-42,0	-4.306
Portföy Yatırımları (net)	-254	-1.698	12.453	-	15.397
Net Varlık Edinimi	-606	3.212	-1.693	-	-251
Net Yükümlülük Oluşumu	-352	4.910	-14.146	-	-15.648
Hisse Senetleri	-467	946	-4.437	-	-4.977
Borç Senetleri	115	3.964	-9.709	-	-10.671
Diğer Yatırımlar (net)	-3.233	3.465	-5.655	-	-9.439
Efektif ve Mevduatlar	-3.115	3.207	-13.154	-	-20.867
Net Varlık Edinimi	-1.165	9.577	1.428	-85,1	-327
Net Yükümlülük Oluşumu	1.950	6.370	14.582	128,9	20.540
Merkez Bankası	560	544	11.773	2.064,2	13.724
Bankalar	1.390	5.826	2.809	-51,8	6.816
Yurt Dışı Bankalar	1.168	3.357	1.605	-52,2	4.483
Yabancı Para	430	2.973	-1.585	-	1.243
Türk Lirası	738	384	3.190	730,7	3.240
Yurt Dışı Kişiler	222	2.469	1.204	-51,2	2.333
Krediler	356	8.580	7.624	-11,1	16.605
Net Varlık Edinimi	-42	-54	-202	274,1	220
Net Yükümlülük Oluşumu	-398	-8.634	-7.826	-9,4	-16.385
Bankacılık Sektörü	73	-6.481	-3.704	-42,8	-8.557
Bankacılık Dışı Sektörler	-508	-1.595	-3.760	135,7	-7.098
Ticari Krediler	-472	-8.286	-115	-98,6	-5.243
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-2	-36	-10	-72,2	66
Rezerv Varlıklar (net)	-1.283	3.966	-31.401	-	-29.043
Net Hata ve Noksan	-3.181	-155	-5.110	3.196,8	-12.431

Kaynak: Datastream, TCMB

Türkiye Ekonomisi - Bütçe Dengesi

Merkezi yönetim bütçesi Ağustos'ta 28,2 milyar TL fazla verdi.

Geçtiğimiz yılın Ağustos ayında 576 milyon TL fazla veren merkezi yönetim bütçesi, bu yılın aynı döneminde 28,2 milyar TL ile Ocak ayından bu yana ilk kez fazla verdi. Ağustos'ta geçen yılın aynı ayına kıyasla bütçe gelirleri %15,1 artarak 108,6 milyar TL olurken, bütçe harcamaları %14,3 azalışla 80,3 milyar TL'ye geriledi. Geçtiğimiz yılın Ağustos ayında 11,4 milyar TL olan faiz dışı fazla bu dönemde 40,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşti.

Ocak-Ağustos döneminde ise bütçe harcamaları yıllık bazda %15,6 oranında genişlerken, gelirler %10,1 artış kaydetti. Böylece, geçtiğimiz yılın ilk 8 ayında 68,1 milyar TL olan bütçe açığı, bu yılın aynı döneminde %62,9 oranında yükselerek 110,9 milyar TL seviyesinde gerçekleşti. Ocak-Ağustos 2019 döneminde 1,2 milyar TL fazla veren faiz dışı denge ise bu yılın aynı döneminde 19,3 milyar TL açık verdi. 12 aylık kümülatif verilere göre Temmuz ayında 194,2 milyar TL ile tarihi yüksek düzeye ulaşmış olan merkezi yönetim bütçe açığı Ağustos ayı itibarıyla 166,5 milyar TL oldu.

Bütçe Dengesi

(12 aylık kümülatif, milyar TL)

Vergi gelirleri Ağustos'ta hızlı artış sergiledi.

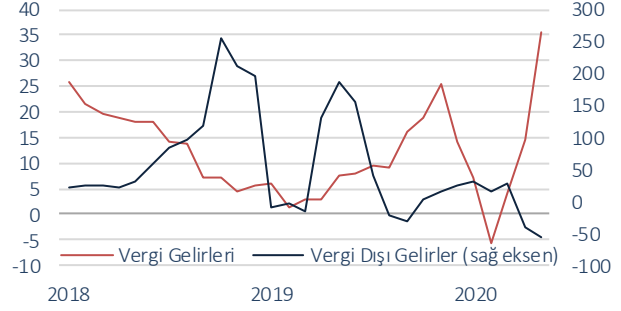
Vergi gelirleri Ağustos'ta yıllık bazda %47,8 artarak 98,5 milyar TL oldu. Bu dönemde kurumlar vergisi ve ÖTV gelirlerindeki hızlı artışlar dikkat çekti. Kurumlar vergisi gelirleri ötelenen tahsilatların gerçekleştirilmesiyle yıllık bazda 10,9 milyar TL artış kaydederken, ÖTV gelirleri de 9,3 milyar TL artarak bütçe performansını destekledi. ÖTV

gelirlerinde kaydedilen artışta Ağustos ayında yüksek satış rakamlarına ulaşılan motorlu taşıtlar ve dayanıklı tüketim mallarından alınan ÖTV öne çıktı. Bu dönemde ithalde alınan KDV ve dâhilde alınan KDV gelirlerinde de sırasıyla %38,2 ve %56,6'lık yükseliş kaydedildi. Ağustos'ta vergi dışı gelirlerde ise geçen yılki yüksek bazın etkisiyle yıllık bazda %63,5'lik düşüş yaşandı.

Ocak-Ağustos döneminde vergi gelirleri yıllık bazda %18 oranında artarak 510,4 milyar TL olurken, vergi dışı gelirler %11,3 gerileyerek 140,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşti.

Vergi ve Vergi Dışı Bütçe Gelirleri

(3 aylık hareketli ortalama, yıllık % değişim)

Ağustos'ta cari transferler geriledi.

Ağustos ayında bütçe giderlerindeki azalışta cari transferler ile sermaye giderlerindeki hızlı gerileme öne çıktı. Sermaye giderleri altında izlenen gayrimenkul sermaye ve üretim giderlerindeki %50'lik düşüş dikkat çekti. Ağustos'ta faiz giderleri yıllık bazda %9,5 artarak 11,9 milyar TL oldu.

Beklentiler...

Ertelenmiş talebin devreye girmesiyle ekonomik aktivitede gözlenen toparlanmanın yanı sıra salgın sürecinde ötelenen vergilerin tahsilatı Ağustos'ta vergi gelirlerini hızla artırarak bütçe görünümünü destekledi. Önümüzdeki dönemde salgının gidişatı ve ekonomik aktivitenin seyrine yansımaları bütçe göstergeleri üzerinde etkili olmayı sürdürecektir.

Merkezi Yönetim Bütçesi

(milyar TL)

	Ağustos		%	Ocak-Ağustos		%	2020 Bütçe Gerç./ Bütçe	
	2019	2020		Değişim	2019		2020	Değişim
Harcamalar	93,7	80,3	-14,3	658,8	761,4	15,6	1.095,5	69,5
Faiz Harcamaları	10,9	11,9	9,5	69,3	91,6	32,1	138,9	66,0
Faiz Dışı Harcamalar	82,8	68,4	-17,4	589,5	669,8	13,6	956,5	70,0
Gelirler	94,3	108,6	15,1	590,7	650,5	10,1	956,6	68,0
Vergi Gelirleri	66,6	98,5	47,8	432,7	510,4	18,0	784,6	65,1
Diğer Gelirler	27,7	10,1	-63,5	158,0	140,1	-11,3	172,0	81,4
Bütçe Dengesi	0,6	28,2	4.797,1	-68,1	-110,9	62,9	-138,9	79,9
Faiz Dışı Denge	11,4	40,1	250,7	1,2	-19,3	-	0,1	-

Not: Rakamlar yuvarlamalardan ötürü toplamı vermeyebilir.

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Datastream

Türkiye Ekonomisi - Enflasyon

Eylül'de aylık TÜFE enflasyonu %0,97 oldu.

Eylül'de TÜFE bir önceki aya göre %0,97 ile beklentilerin altında artış kaydetti. Piyasa beklentisi TÜFE'nin %1,35 yükseleceği yönündeydi. Aynı dönemde yurt içi ÜFE (Yİ-ÜFE) %2,65 ile Mayıs 2019'dan bu yana en hızlı aylık artışını kaydetti.

Yıllık Yİ-ÜFE enflasyonu %14,33'e yükseldi.

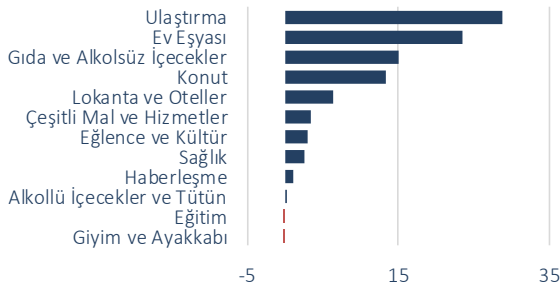
Temmuz ayından bu yana yatay seyrini sürdüren yıllık TÜFE enflasyonu Eylül'de %11,75 düzeyinde gerçekleşti. Haziran ayından itibaren ivme kazanan yıllık Yİ-ÜFE enflasyonu ise bu dönemde %14,33 ile Temmuz 2019'dan bu yana en yüksek seviyesine çıktı.

Eylül (değişim %)	TÜFE		Yurt İçi ÜFE	
	2019	2020	2019	2020
Aylık	0,99	0,97	0,13	2,65
Yılsonuna Göre	8,42	8,33	6,53	13,44
Yıllık	9,26	11,75	2,45	14,33
Yıllık Ortalama	18,27	11,47	26,44	7,71

Eğitim ile giyim ve ayakkabı grubunda fiyatlar aylık bazda sınırlı geriledi.

Eylül ayında 12 ana harcama grubundan 10'unda fiyatlar bir önceki aya kıyasla artış gösterirken eğitim ile giyim ve ayakkabı gruplarında sınırlı gerileme gözlemlendi. Bu dönemde, özellikle motorlu araçların fiyatlarında kaydedilen artışın etkisiyle fiyatların bir önceki aya kıyasla %1,84 yükseldiği ulaştırma grubu, aylık TÜFE enflasyonunu 29 baz puan ile en fazla yukarı çeken grup oldu. Ev eşyası grubu da %3,02 ile hızlı artış göstererek enflasyonun 23 baz puan yükselmesine neden oldu. Bu dönemde %0,66 artış kaydeden gıda fiyatları aylık TÜFE enflasyonuna 15 baz puan, %0,93 artan konut grubu fiyatları da 13 baz puan katkıda bulundu. Turizm sezonunun uzamasıyla birlikte fiyat artışlarının gözlemlendiği lokanta ve oteller grubu da aylık TÜFE enflasyonunu 6 baz puan yukarı yönlü etkiledi.

Ana Harcama Gruplarının Aylık Bazda TÜFE'ye Katkıları (baz puan)

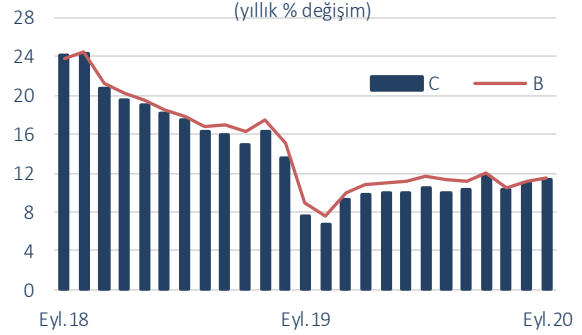

Çekirdek enflasyon göstergelerinde yükseliş...

Mevsimlik ürünler hariç aylık TÜFE enflasyonu Eylül'de %1 ile manşet enflasyona yakın bir seviyede gerçekleşti. TCMB tarafından yakından takip edilen B (işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE) ve C (enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile

tütün ve altın hariç TÜFE) çekirdek enflasyon göstergelerindeki aylık artışlar Eylül ayında sırasıyla %1,35 ve %1,33 ile manşet enflasyonun üzerinde gerçekleşti. B ve C endekslerindeki yıllık artışlar da bir önceki aya kıyasla yükselerek sırasıyla %11,57 ve %11,32 oldu.

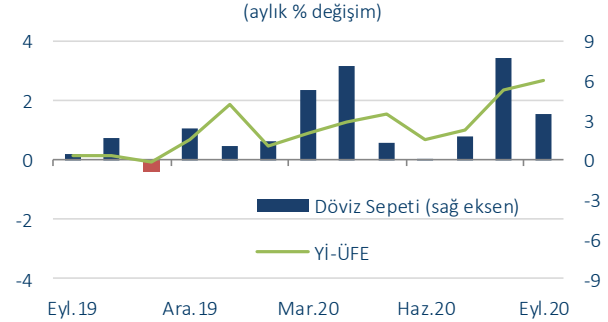
Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri

Ana metaller ve gıda grubu fiyatları Yİ-ÜFE enflasyonuna yüksek katkı sağladı.

Alt sektörler itibarıyla bakıldığında aylık Yİ-ÜFE enflasyonuna en yüksek katkısı 58 baz puan ile ana metaller grubunun yaptığı görülürken, ikinci en yüksek katkı 40 baz puan ile gıda ürünleri sektöründen geldi. Diğer yandan, fiyatların %1,66 gerilediği kok ve rafine petrol ürünleri sektörü aylık Yİ-ÜFE enflasyonunu sınırlandıran tek alt sektör oldu. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, bu dönemde ara malı ve sermaye malı fiyatlarının aylık bazda sırasıyla %3,6 ve %2,9 oranında artış kaydettiği, dayanıklı tüketim malları grubunda fiyatların %2,6 oranında yükseldiği izlendi.

Döviz Kuru Gelişmeleri ve Yİ-ÜFE Enflasyonu

Beklentiler

Döviz kurlarında Ağustos ayından bu yana gözlenen ve üretici fiyatlarına yansımaya başlayan artışın önümüzdeki aylarda tüketici enflasyonu üzerinde de yukarı yönlü riskleri artırabileceğini düşünüyoruz. Öte yandan son dönemde TCMB'nin para politikasını sıkılaştırma eğilimi sergilemesi bu yöndeki riskleri dengeleyici bir faktör olabilecektir. Eylül ayı sonunda açıklanan Yeni Ekonomi Programında yılsonu enflasyon tahmini %10,5 düzeyinde bulunuyor. Bu ay sonunda TCMB'nin yayınlayacağı yılın son Enflasyon Raporu tahminleri de önümüzdeki dönemde izlenecek politikalara yönelik ipucu vermesi açısından önem taşıyor.

	31.Ağu	30.Eyl	Değişim
5-Y CDS Primi (baz puan)	523	530	7 bp ▲
2-Y Gösterge Tahvil Faizi	%13,21	%13,31	10 bp ▲
BIST-100	1.079	1.145	%6,2 ▲
USD/TL	7,3466	7,7157	%5,0 ▲
EUR/TL	8,7718	9,0485	%3,2 ▲
Döviz Sepeti*	8,0592	8,3821	%4,0 ▲

(*) (0,5 USD/TL + 0,5 EUR/TL)

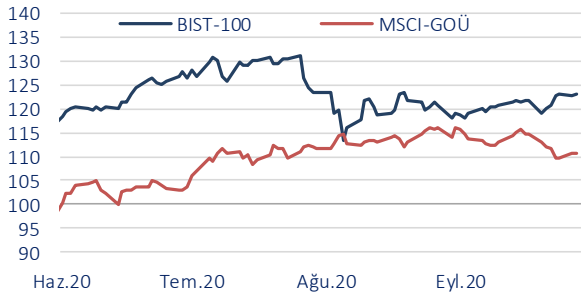
Küresel piyasalarda Eylül'de aşağı yönlü bir seyir izlendi.

Dünya genelinde salgının seyrine ilişkin endişeler ile açıklanan verilerin ekonomik aktiviteye ilişkin karışık bir tablo çizmesi Eylül ayında küresel hisse senedi piyasalarında aşağı yönlü bir seyre neden oldu. Fed'in ekonomik toparlanmaya dair belirsizliklere işaret etmesi de küresel risk iştahı üzerinde baskı yarattı.

BIST-100 endeksi Eylül'de %6,2 arttı.

BIST-100 endeksi Eylül ayında küresel piyasalardan olumlu yönde ayrışarak yukarı yönlü bir seyir izledi. Endeks, Eylül ayını %6,2 artışla 1.145 puandan tamamladı. 2 yıl vadeli gösterge tahvilin bileşik faiz oranı 30 Eylül itibarıyla Ağustos sonuna kıyasla 10 baz puan artarak %13,31 düzeyinde gerçekleşti. Türkiye'nin 5 yıl vadeli CDS primi Eylül'de 7 baz puan artarak ay sonunda 530 düzeyine yükseldi.

BIST-100 ve GOÜ Borsaları Endeksi
(31.12.18=100)

Yurt dışı yerleşiklerin menkul kıymet portföyü...

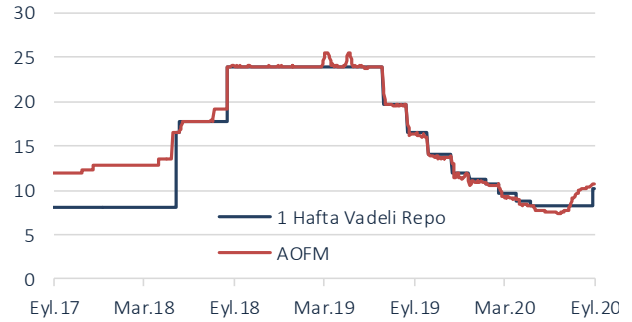
TCMB tarafından açıklanan menkul kıymet istatistiklerine göre, 25 Eylül itibarıyla yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi portföyü fiyat ve kur hareketlerinden arındırılmış olarak Ağustos sonundan bu yana net 221 milyon USD azalırken, DİBS portföyü net 20,2 milyon USD arttı. Yılbaşından bu yana bakıldığında ise hisse senedi piyasasından net 5,7 milyar USD, tahvil piyasasından net 7,7 milyar USD tutarında yabancı sermaye çıkışı yaşandığı görülüyor.

TCMB politika faiz oranını 200 baz puan artırdı.

TCMB, 24 Eylül'de gerçekleştirdiği toplantısında, faiz oranlarında değişiklik yapılmayacağına dair piyasa beklentilerine karşılık politika faizini 200 baz puan artırarak %8,25'ten %10,25'e yükseltti. Toplantı sonrasında yapılan açıklamada, enflasyon üzerinde etkili

olan salgına bağlı arz yönlü unsurların normalleşme sürecinde kademeli olarak ortadan kalkacağı ve talep yönlü dezenflasyonist etkilerin daha belirgin hale geleceğinin öngörülmüş olmasına rağmen, kredi ivmesiyle ekonomide sağlanan hızlı toparlanmanın ve finansal piyasalarda yaşanan gelişmelerin enflasyonun öngörülenden daha yüksek bir seyir izlemesinde etkili olduğu belirtildi. Açıklamada ayrıca, enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve enflasyon görünümüne yönelik risklerin sınırlandırılması amacıyla sıkılaştırma adımlarının güçlendirilmesinin önemi vurgulandı. TCMB likidite yönetimi kapsamında Eylül ayında toplam 175 milyar TL tutarında geleneksel yöntemli repo ihalesi düzenledi. 6 Ağustos-24 Eylül döneminde haftalık repo ihalelerine ara veren TCMB, faiz artırımının ardından 25 Eylül'de piyasaya politika faizi olan %10,25'ten 5 milyar TL fonlama sağladı. TCMB'nin ağırlıklı ortalama fonlama maliyeti Eylül ayı boyunca 97 baz puan artarak ay sonunda %11,12 seviyesine yükseldi.

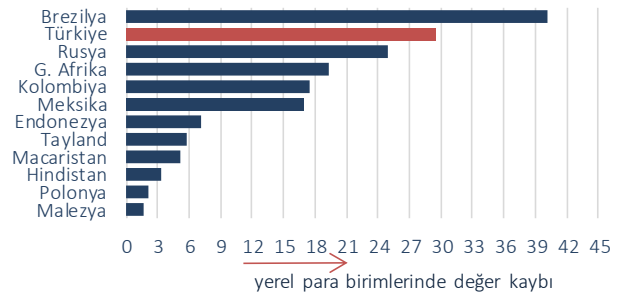
1 Hafta Vadeli Repo Faizi (%)

TL'de değer kaybı...

Eylül ayında ABD dolarının güçlenmesi çoğu gelişmekte olan ülkenin para biriminde değer kaybına neden olurken, Türk Lirası jeopolitik faktörlerin de etkisiyle değer kaybının en fazla hissedildiği para birimlerinden oldu. 29 Eylül'de gün içinde 7,8572 ile tarihi yüksek seviyeye ulaşan USD/TL kuru Eylül ayı genelinde %5 artarken, EUR/TL kuru da %3,2 yükseldi. 2019 sonuna kıyasla ABD doları karşısında yaklaşık %30 değer kaybeden Türk lirası, bu dönemde benzer ülke para birimleri arasında Brezilya realinden sonra en olumsuz performans gösteren para birimi oldu.

USD / GOÜ Para Birimleri
(31.12.19-30.09.20,% değişim)

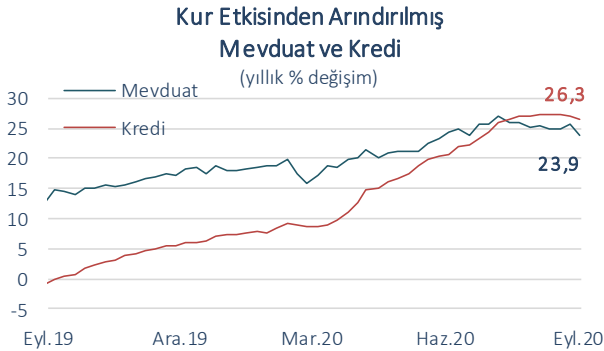
Türkiye Ekonomisi - Bankacılık Sektörü

Finansal işlemlere yeni düzenlemeler...

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) yurtiçindeki bankaların yurtdışı yerleşiklerle yaptığı TL swap ve türev işlemlere getirilen sınırlamaları gevşetti. Buna göre, vadede TL alım yönünde gerçekleştirilecek türev işlemlerde, söz konusu işlem tutarları toplamının bankaların yasal özkaynaklarına oranına ilişkin limit daha önce indirildiği %1 seviyesinden yeniden %10 seviyesine yükseltildi. Vadede TL satım yönünde gerçekleştirilecek türev işlemlerde ise söz konusu oranın vadesine 7 gün kalan işlemler için %2'ye, 30 gün kalan işlemler için %5'e, 1 yıl kalan işlemler için ise %20'ye yükseltilmesine karar verildi. BDDK ayrıca, 28 Eylül'de yayımladığı kararla mevduat bankaları için %95, katılım bankaları için %75 olarak belirlenmiş olan aktif rasyosunun sırasıyla %90 ve %70 olarak uygulanmasına karar verdi. 30 Eylül'de Resmi Gazete'de yayımlanan kararlarla mevduat hesaplarından alınan stopaj oranları yılsonuna kadar azaltılırken, kambiyo muamelelerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi de %1'den %0,2'ye indirildi.

Mevduat hacmindeki artış yıllık bazda %44 oldu.

BDDK tarafından yayımlanan Haftalık Bülten verilerine göre mevduat hacmi 25 Eylül itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre %44, 2019 sonuna göre de %33,4 oranında genişleyerek 3.428 milyar TL'ye ulaştı. Kur etkisinden arındırılmış yıllık artış ise %23,9 seviyesinde gerçekleşti. TP mevduat hacmi geçen yılın aynı dönemine kıyasla % 38,3 artarak 1.583 milyar TL oldu. USD cinsi YP mevduat hacmi ise bu dönemde %10,6 artarak 242 milyar USD seviyesinde gerçekleşti.

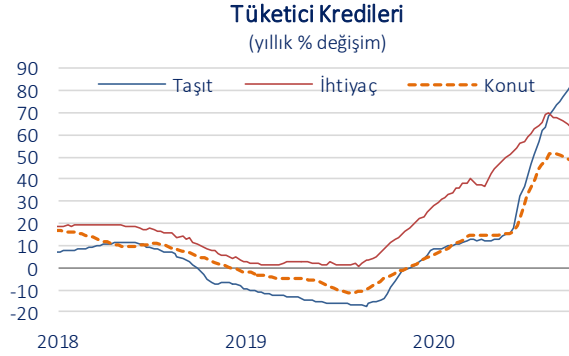
TP kredi hacmi yıllık bazda %46,4 genişledi.

Bankacılık sektörünün toplam kredi hacmi 25 Eylül itibarıyla yıllık bazda %39,1, yılsonuna göre de %32,8 artarak 3.522 milyar TL oldu. Kur etkisinden arındırılmış kredi hacmindeki artış ise bu dönemde yıllık bazda %26,3 düzeyinde gerçekleşti. Yıllık TP kredi büyümesi %46,4 olurken, USD bazında YP krediler aynı dönemde %5,4 gerileyerek 164,6 milyar USD seviyesine indi.

Konut ve ihtiyaç kredilerindeki artış ivme kaybediyor.

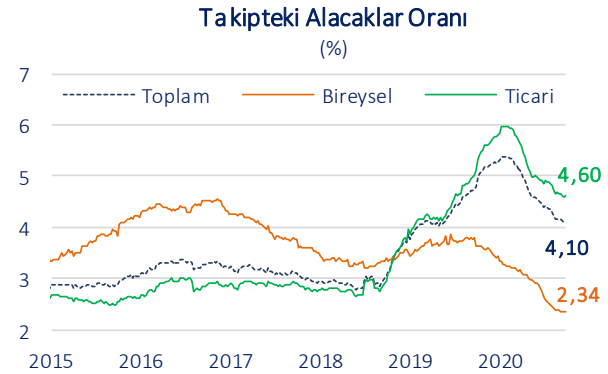
25 Eylül itibarıyla tüketici kredileri yıllık bazda %57,2, yılsonuna göre %42,7 artış kaydetti. Bu dönemde konut ve ihtiyaç kredilerindeki yıllık artışların Ağustos ayının

ortasından bu yana yavaşlayarak sırasıyla %48,5 ve %63,6 düzeyinde gerçekleştiği görüldü. Bu dönemde taşıt kredilerindeki yıllık artış ise %82,2'ye ulaştı.

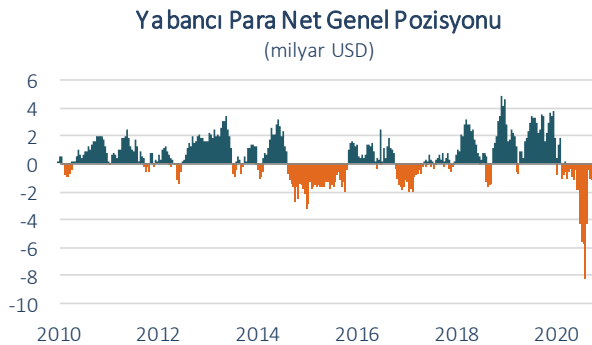
Takipteki alacaklar oranı %4,1 düzeyinde...

25 Eylül haftasında brüt takipteki alacaklar bakiyesi yıllık bazda %18,2 artarak 150,7 milyar TL oldu. Takipteki alacaklar oranı ise kredi hacmindeki genişlemenin de etkisiyle gerilemeye devam ederek %4,1 düzeyinde gerçekleşti. İlgili oran kamu bankalarında %2,5 iken, özel bankalarda %5,5 düzeyinde bulunuyor. Kredi türlerine göre değerlendirildiğinde bu dönemde sektörün takipteki alacaklar oranının ticari kredilerde %4,6, bireysel kredilerde %2,3 olduğu izleniyor.

Yabancı para net genel pozisyonu...

Yabancı para net genel pozisyonu 25 Eylül itibarıyla bilanço içi kalemlerde (-) 55.646 milyon USD, bilanço dışında ise (+) 54.439 milyon USD oldu. Böylece, bankacılık sektörünün yabancı para net genel pozisyon açığı 1.207 milyon USD düzeyinde gerçekleşti.

Genel Değerlendirme

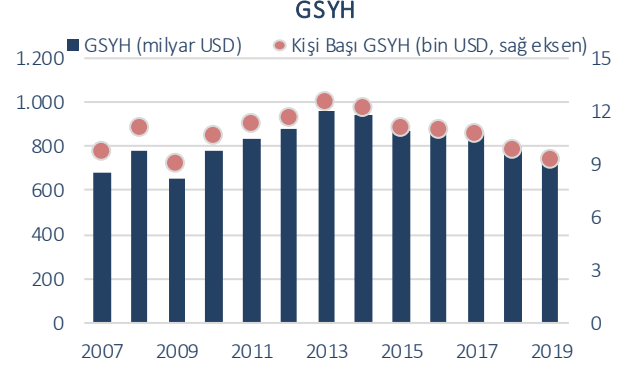
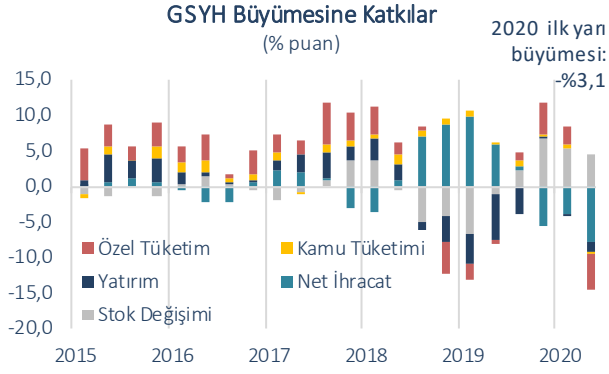
Dünya genelinde koronavirüs vaka sayılarındaki artış sürerken, salgın nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 1 milyonu aştı. Pek çok ülkede salgında ikinci dalganın başladığına işaret eden gelişmeler sosyal hayatı kısıtlayıcı önlemleri yeniden gündeme getirse de, bu önlemlerin öncekilere göre daha ılımlı uygulanabileceği değerlendiriliyor. Eylül ayında küresel ekonomik aktivitenin bir miktar hız keserek de olsa toparlanmaya devam ettiği izlendi. Söz konusu toparlanmada izledikleri genişleyici para politikasıyla önemli rol oynayan başlıca merkez bankaları, Eylül ayı toplantılarında ihtiyaç duyulması halinde ekonomiyi destekleyici yönde adımlar atmaya sürdüreceklerine yönelik taahhütlerini yineledi.

ABD'de Kasım ayı yaklaştıkça başkanlık seçimine ilişkin gelişmeler gündemde daha fazla yer bulmaya başlarken, Ekim ayının başında Başkan Trump'ın koronavirüs testinin pozitif çıkması risk algısını olumsuz etkiledi. Ülkede yeni ekonomik destek paketinin yakın zamanda uygulamaya konması bekleniyor. AB tarafında ise İngiltere ile süren Brexit görüşmelerine dair belirsizliğin sürmesi anlaşmasız Brexit ihtimalinin yeniden yükselmesine yol açıyor.

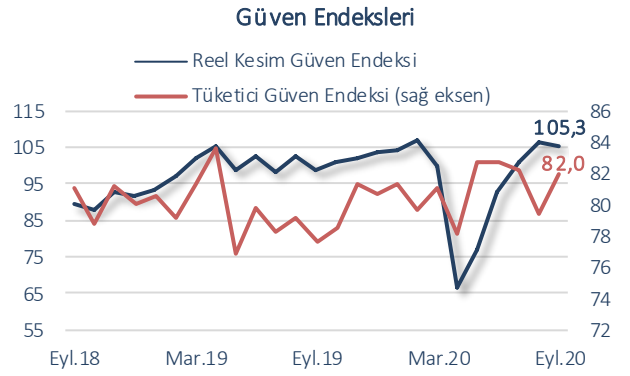
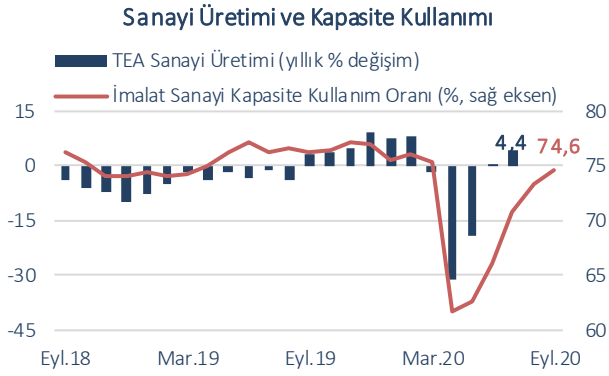
Yurt içinde ekonomik aktivitedeki toparlanma Eylül'de ivme kaybetmekle birlikte devam etti. Döviz kuru gelişmeleriyle birlikte enflasyon göstergelerindeki yukarı

yönlü eğilime bağlı olarak fonlama maliyetini Ağustos ayından bu yana kademeli biçimde yükselten TCMB Eylül ayı toplantısında politika faiz oranını 200 baz puan artışla %10,25'e çıkardı. Yurt içinde öne çıkan bir diğer gündem maddesi 2021-2023 dönemi için hazırlanan Yeni Ekonomi Programı (YEP) oldu. YEP'in salgında önemli boyutta bir ikinci dalga yaşanmayacağı varsayılan baz senaryosuna göre 2020 yılında GSYH'nin %0,3 genişleyeceği tahmin edilirken, mevcut belirsizliklere bağlı olarak ilk kez ortaya konan kötümser senaryoya göre %1,5 daralacağı öngörüldü. Baz senaryoya göre 2021 yılında Türkiye ekonomisinin %5,8 oranında büyüyeceği (kötümser senaryo tahmini: %3,7) ve izleyen iki yılda %5 ile potansiyele yakın bir büyüme performansı sergileneceği tahmin edildi. Program'da yıllık TÜFE artışının 2020 yılsonunda %10,5 seviyesinde gerçekleştikten sonra 2021 yılından itibaren tek haneli seviyelere gerilemesi bekleniyor. Ayrıca, bütçe açığının milli gelire oranının tahmin dönemi boyunca %3'ün üzerinde kalacağı ve bütçenin faiz dışı fazla vermeyeceği öngörüldürken; 2020 yılında cari açık/GSYH oranının %3,5 düzeyinde gerçekleşeceği, 2021 yılında %1,9'a, 2022'de %0,7'ye geriledikten sonra 2023 yılında cari fazla verileceği tahmin ediliyor.

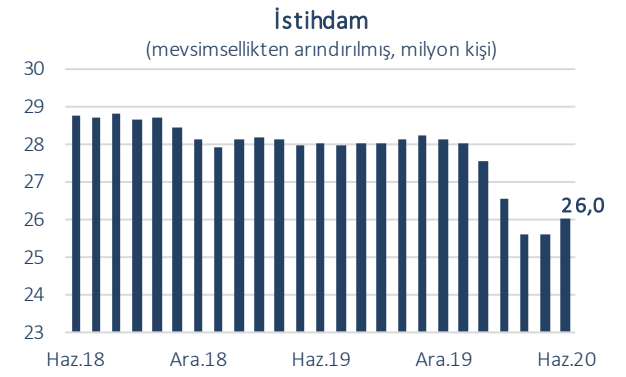
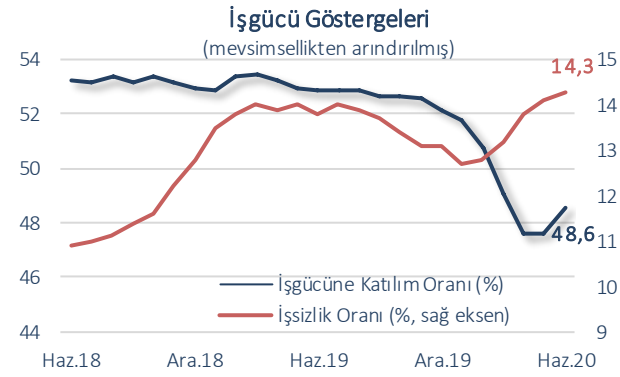
Büyüme

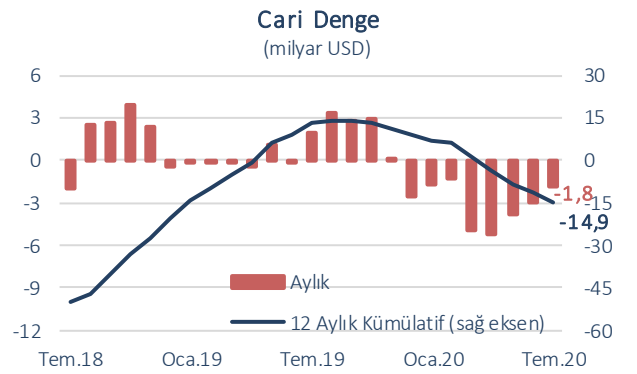
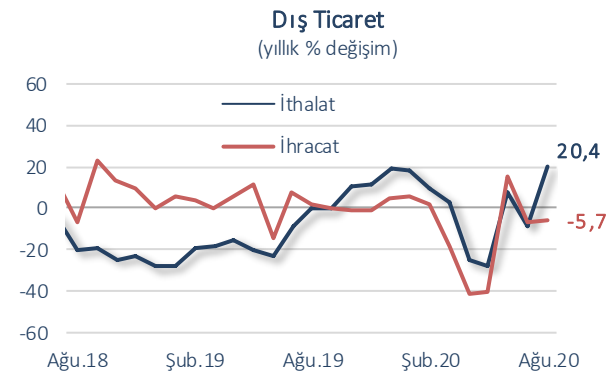
Öncü Göstergeler

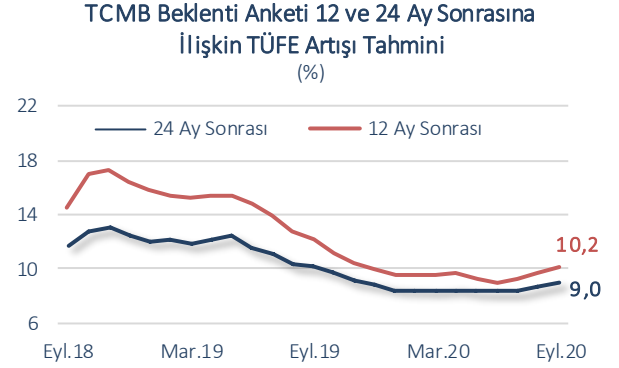
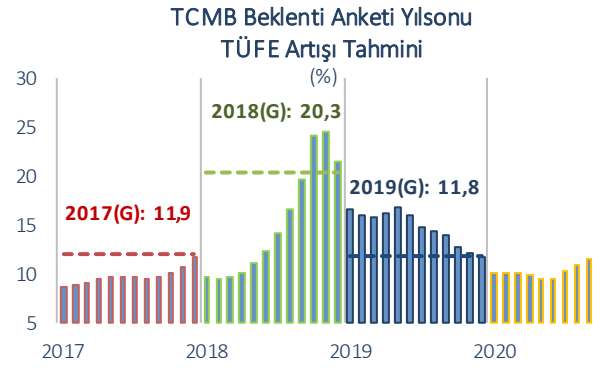
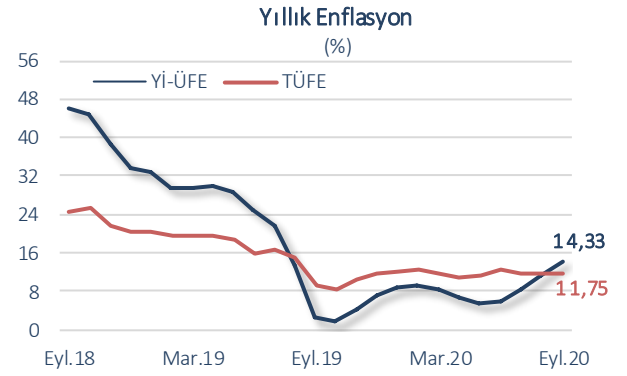
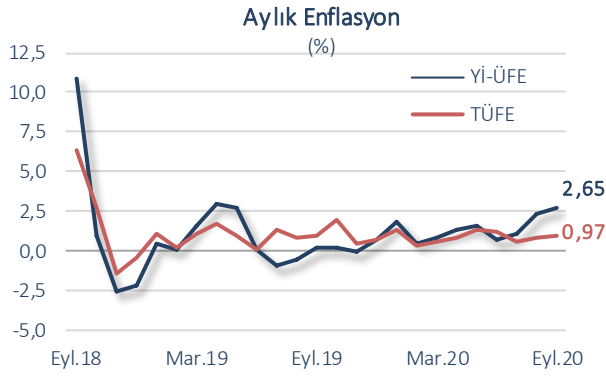
İşgücü Piyasaları

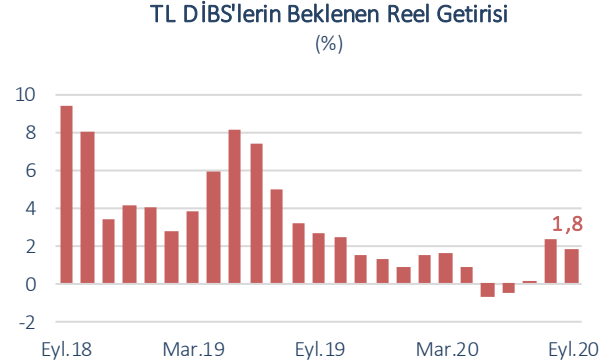
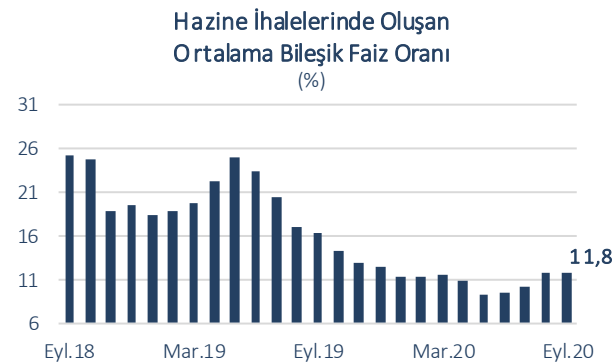
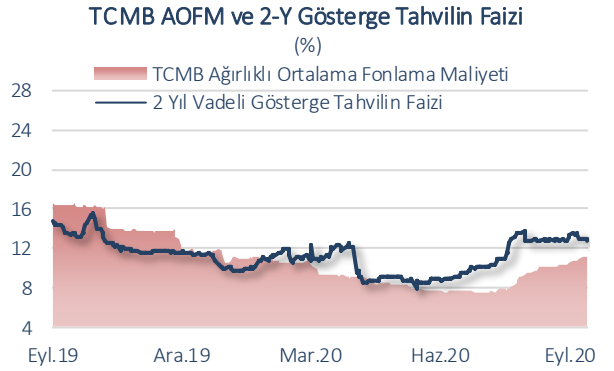
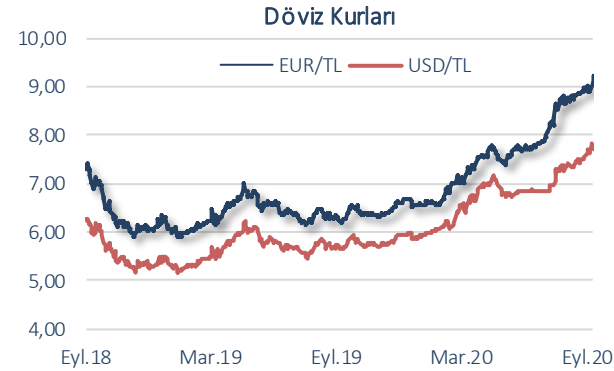
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

Enflasyon Göstergeleri

Döviz ve Tahvil Piyasaları

Türkiye Ekonomisi - Makroekonomik Göstergeler

Büyüme	2015	2016	2017	2018	2019	Ç1-20	Ç2-20	
GSYH (milyar USD)	867	869	859	797	761	177	153	
GSYH (milyar TL)	2.351	2.627	3.134	3.758	4.320	1.074	1.042	
Büyüme Oranı (%)	6,1	3,3	7,5	3,0	0,9	4,4	-9,9	
Enflasyon (%)						Tem.20	Ağu.20	Eyl.20
TÜFE (yıllık)	8,81	8,53	11,92	20,30	11,84	11,76	11,77	11,75
Yurt İçi ÜFE (yıllık)	5,71	9,94	15,47	33,64	7,36	8,33	11,53	14,33
Mevsimsellikten Arındırılmış İşgücü Piyasası Verileri						Nis.20	May.20	Haz.20
İşsizlik Oranı (%)	10,2	12,0	9,9	12,8	13,1	13,80	14,10	14,30
İşgücüne Katılım Oranı (%)	51,7	52,4	53,1	53,0	52,2	47,60	47,70	48,60
Döviz Kurları						Tem.20	Ağu.20	Eyl.20
TÜFE Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru	99,1	93,6	86,4	76,5	76,3	68,3	63,7	
USD/TL	2,92	3,52	3,79	5,32	5,95	6,98	7,36	7,70
EUR/TL	3,17	3,71	4,55	6,08	6,68	8,25	8,80	9,03
Döviz Sepeti (0,5*EUR+0,5*USD)	3,04	3,61	4,17	5,70	6,32	7,62	8,08	8,37
Dış Ticaret Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						Haz.20	Tem.20	Ağu.20
İhracat	151,0	149,2	164,5	177,2	180,8	167,5	166,4	165,7
İthalat	213,6	202,2	238,7	231,2	210,3	207,1	205,6	208,7
Dış Ticaret Dengesi	-62,6	-52,9	-74,2	-54,0	-29,5	-39,6	-39,2	-43,1
Karşılama Oranı (%)	70,7	73,8	68,9	76,6	86,0	80,9	81,0	79,4
Ödemeler Dengesi ⁽¹⁾ (milyar USD)						May.20	Haz.20	Tem.20
Cari İşlemler Dengesi	-27,3	-26,8	-40,6	-20,7	8,8	-8,3	-11,1	-14,9
Finans Hesabı	-21,2	-21,7	-46,8	-10,9	1,4	-22,5	-21,1	-27,4
Doğrudan Yatırımlar (net)	-14,2	-10,8	-8,4	-9,4	-5,9	-5,2	-4,6	-4,3
Portföy Yatırımları (net)	15,3	-6,4	-24,1	3,1	1,2	16,2	15,6	15,4
Diğer Yatırımlar (net)	-10,6	-5,3	-6,2	5,7	-0,3	-14,1	-7,4	-9,4
Rezerv Varlıklar (net)	-11,8	0,8	-8,2	-10,4	6,3	-19,4	-24,6	-29,0
Net Hata ve Noksan	6,1	5,1	-6,3	9,8	-7,5	-14,2	-10,0	-12,4
Cari İşlemler Açığı/GSYH (%)	-3,2	-3,1	-4,7	-2,6	1,2	-	-	-
Bütçe Gerçekleşmeleri ⁽²⁾⁽³⁾ (milyar TL)						Haz.20	Tem.20	Ağu.20
Harcamalar	506,3	584,1	678,3	830,5	999,5	564,9	681,1	761,4
Faiz Harcamaları	53,0	50,2	56,7	74,0	99,9	71,3	79,7	91,6
Faiz Dışı Harcamalar	453,3	533,8	621,6	756,5	899,5	493,6	601,4	669,8
Gelirler	482,8	554,1	630,5	757,8	875,8	455,4	541,9	650,5
Vergi Gelirleri	407,8	459,0	536,6	621,3	673,3	335,9	412,0	510,4
Bütçe Dengesi	-23,5	-29,9	-47,8	-72,8	-123,7	-109,5	-139,1	-110,9
Faiz Dışı Denge	29,5	20,3	8,9	1,3	-23,8	-38,2	-59,4	-19,3
Bütçe Dengesi/GSYH (%)	-1,0	-1,1	-1,5	-1,9	-2,9	-	-	-
Merkezi Yönetim Toplam Borç Stoku (milyar TL)						Haz.20	Tem.20	Ağu.20
İç Borç Stoku	440,1	468,6	535,4	586,1	755,1	983,9	1.046,7	1.098,5
Dış Borç Stoku	238,1	291,3	341,0	481,0	574,0	657,4	674,4	711,9
Toplam Borç Stoku	678,2	760,0	876,5	1.067,1	1.329,1	1.641,3	1.721,1	1.810,4

(1) 12 aylık kümülatif

(2) Yılbaşından itibaren kümülatif

(3) Veriler Merkezi Yönetim Bütçesi'ne göre.

BDDK Tarafından Açıklanan Aylık Bülten Verilerine Göre Bankacılık Sektörü

(milyar TL)	2015	2016	2017	2018	2019	Tem.20	Ağu.20	Değişim ⁽¹⁾
AKTİF TOPLAMI	2.357	2.731	3.258	3.867	4.492	5.619	5.846	30,1
Krediler	1.485	1.734	2.098	2.395	2.657	3.378	3.482	31,1
TP Krediler	1.013	1.131	1.414	1.439	1.642	2.208	2.256	37,4
Pay (%)	68,2	65,2	67,4	60,1	61,8	65,4	64,8	-
YP Krediler	472	603	684	956	1.015	1.170	1.226	20,8
Pay (%)	31,8	34,8	32,6	39,9	38,2	34,6	35,2	-
Takipteki Alacaklar (brüt)	47,5	58,2	64,0	96,6	150,1	150,3	150,9	0,5
Takipteki Alacaklar Oranı (%)	3,1	3,2	3,0	3,9	5,3	4,3	4,2	-
Menkul Değerler	330	352	402	478	661	961	1.030	55,9
PASİF TOPLAMI	2.357	2.731	3.258	3.867	4.492	5.619	5.846	30,1
Mevduat	1.245	1.454	1.711	2.036	2.567	3.209	3.318	29,2
TP Mevduat	715	845	955	1.042	1.259	1.562	1.545	22,7
Pay (%)	57,4	58,1	55,8	51,2	49,0	48,7	46,6	-
YP Mevduat	530	609	756	994	1.308	1.648	1.773	35,5
Pay (%)	42,6	41,9	44,2	48,8	51,0	51,3	53,4	-
İhraç Edilen Menkul Kıymetler	98	116	145	174	194	225	230	18,6
Bankalara Borçlar	361	418	475	563	533	597	636	19,3
Repodan Sağlanan Fonlar	157	138	99	97	154	309	314	104,4
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	262	300	359	421	492	565	567	15,2
Net Dönem Kârı/Zararı	26,1	37,5	49,1	53,5	49,8	39,0	42,9	-
RASYOLAR (%)								
Krediler/GSYH	63,5	66,5	67,6	64,7	61,5			
Krediler/Aktifler	63,0	63,5	64,4	61,9	59,1	60,1	59,6	-
Menkul Kıymet/Aktifler	14,0	12,9	12,3	12,4	14,7	17,1	17,6	-
Mevduat/Pasifler	52,8	53,2	52,5	52,6	57,1	57,1	56,8	-
Krediler/Mevduat	119,2	119,3	122,6	117,6	103,5	105,2	105,0	-
Sermaye Yeterliliği	15,6	15,6	16,9	17,3	18,4	19,2	19,3	-

(1) Yılsonuna göre % değişim

Kaynak: BDDK, TÜİK

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.**YASAL UYARI**

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.